



Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
філософський факультет
психологічна служба ЛНУ
кафедра психології

Національна академія педагогічних наук України
Український науково-методичний центр практичної
психології і
соціальної роботи

ГО «Українська асоціація фахівців з подолання наслідків
психотравмуючих подій»
CORI CIVIBUS EDUCATI

МАТЕРІАЛИ

350
Всеукраїнської науково-практичної
конференції «Роль психологічної
служби системи вищої освіти України у
час суспільних трансформацій»

19 - 20 травня 2017 року

м. Львів

ВИКЛАДАЧАМИ І СТУДЕНТАМИ-ПЕРШОКУРСНИКАМИ (НА ПРИКЛАДІ СПІВПРАЦІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ ТА КОЛЕКТИВУ КАФЕДРИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ ПОЛТАВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АГРАРНОЇ АКАДЕМІЇ).....	50
<i>Шеремета С. Р.</i> САМОВИРАЖЕННЯ ПІДЛІТКІВ ЯК ФАКТОР СОЦІАЛІЗАЦІЇ.....	54
<i>Чорна Т. В.</i> ВПЛИВ ТРИВОЖНОСТІ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ.....	59
<i>Коваленко О. О.</i> ПРОФЕСІЙНЕ ТА ОСОБИСТІСНЕ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	63
<i>Бонрова Д. І.</i> МОБІНГ ЯК РІЗНОВИД НАСИЛЛЯ СЕРЕД МОЛОДІ	66
<i>Луценко Ю. А.</i> ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА УЧАСНИКІВ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ЯК ВИКЛИК СЬОГОДЕННЯ ДО СПЕЦІАЛІСТІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ.....	70
<i>Борисюк О. М.</i> СПРЯМОВАНІСТЬ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КУРСАНТІВ ВНЗ МВС УКРАЇНИ.....	75
<i>Мірай О. О.</i> ВИКОРИСТАННЯ МЕТАФОРИЧНИХ АСОЦІАТИВНИХ КАРТ В ІНДИВІДУАЛЬНІЙ ТА ГРУПОВІЙ РОБОТІ ЗІ СТУДЕНТАМИ ВНЗ.....	80
<i>Копюк О. І.</i> ПСИХОЛОГІЧНА ПРОСВІТА, ЯК ПРОФІЛАКТИКА НАСЛІДКІВ ПСИХОТРАВМУЮЧИХ ПОДІЙ.....	84
<i>Свідерська О. І.</i> МАНІПУЛЯЦІЯ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ДЕТЕРМІНАНТА ФОРМУВАННЯ МАСОВОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ПОДЕДІНКИ В СУЧАСНИХ СУСПІЛЬСТВАХ.....	88

<i>Кашлюк Ю. І.</i> ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ЯК ОДНА ІЗ УМОВ СТАНОВЛЕННЯ СТУДЕНТА.....	92
<i>Калюжна І. П.</i> АНАЛІЗ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗІ СТАРШОКЛАСНИКАМИ.....	96
<i>Удод М. О.</i> ПРОФЕСІЙНА ПРИДАТНІСТЬ ЛІКАРЯ-ПРАЦІВНИКА СЛУЖБИ ЕКСТРЕМНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ТА МЕДИЦИНИ КАТАСТРОФ (ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ).....	101
<i>Березяк К. М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГІЧНИХ СЛУЖБ ВІДОМЧИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ.....	104
<i>Хазратова Н. В.</i> ДВА НАПРЯМКИ – ДВІ АЛЬТЕРНАТИВНІ МІСІЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ УНІВЕРСИТЕТУ.....	109
<i>Михальчишин Г. С.</i> СТАВЛЕННЯ ДО «НЕТРАДИЦІЙНИХ» РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЛЮДЕЙ РІЗНИХ ПРОФЕСІЙ: МАНІПУЛЯТИВНИЙ АСПЕКТ.....	113
<i>Дашенкова Н. М.</i> ПАРАДИГМА ПОЗАФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАСАДА ОСВІТНЬОЇ ФУНКЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ ВНЗ.....	116
<i>Мушкетерко І. В.</i> ПСИХОЛОГІЧНА ТРАВМА: АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ.....	119
<i>Горецька А. М.</i> ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА ВНЗ ЯК ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ SOFT-SKILLS.....	123
<i>Завгородня Н. І.</i> СОЦІАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТСТВА ЯК ПСИХОЛОГОПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	126

АНАЛІЗ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗІ СТАРШОКЛАСНИКАМИ

КАЛЮЖНА І. П.

*аспірантка, Київський університет імені Бориса Грінченка,
м.Київ,*

Вибір професії – невід’ємна частина життєдіяльності людини. Зміни в економічній, соціальній і освітній сферах зумовлюють необхідність удосконалення існуючих традиційних форм і методів підготовки старшокласників до самостійного і свідомого вибору майбутньої професії. Загалом в Україні профорієнтація в школі займає другорядне місце й починає проводитись лише в старших класах. Зазвичай вона зводиться до предметно-навчальної орієнтації, здійснюється вчителями-предметниками або класним керівником, координує процес - завідувач кабінету профорієнтації. В результаті більшість випускників загальноосвітніх навчальних закладів не здатні зробити свідомий та самостійний вибір.

Ілюстрацією попереднього висновку є проаналізована нами профорієнтаційна робота на базі школи I-III ступенів №286 м. Києва, програма якої представлена нижче.

З метою ознайомлення підлітків зі світом професій, створення умов для пізнання школярами самих себе, своїх індивідуальних особливостей та надання інформації про шляхи оволодіння майбутньою професією проводились уроки «Настав час вибору».

Також один раз на рік на базі МАУП за програмою «Профорієнтатор-УА» проводилась діагностика учнів. З метою виявлення інтересів, здібностей та особистісних якостей для обрання майбутньої професії або профільного напрямку навчання в школі.

Відбулася зустріч з викладачами Київського університету імені Бориса Грінченка та презентація спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців та умови вступу до університету. А також зустріч з викладачами ліцею «Сфери послуг на Подолі».

Учні відвідали День відкритих дверей в Академії праці, соціальних відносин та туризму, де для них був проведений профорієнтаційний тренінг.

З метою ознайомлення учнів із переліком галузей народного господарства, переліком професій, які дають змогу займатися індивідуальною трудовою діяльністю та мають попит на ринку праці. Учні відвідали виставку «Ярмарок професій» та «Освіта за кордоном».

Для учнів 9-х класів здійснено заходи щодо: оцінки професійного важливих якостей; визначення ступеня прояву тих або інших професійно важливих якостей; ознайомлення зі світом професій та правилами вибору професії; результатів діагностичних досліджень; індивідуально-психологічних особливостей.

Також протягом року проводилися індивідуальні консультації класних керівників 9 класів щодо аналізу й оцінки соціальних факторів, які ускладнюють процес самовизначення учнів; індивідуально-психологічних

особливостей учнів з урахуванням вікових, статевих відмінностей і вивчення міжособистісних взаємин учнів тощо.

Відомо, що найбільший вплив на професійний вибір старшокласників мають батьки, оточення та засоби масової інформації. Отже для батьків учнів 9-х класів було проведено: роз'яснення індивідуально-психологічних особливостей дитини; оцінка професійного важливих якостей та можливостей їх розвитку; створення сприятливої сімейної атмосфери, відкритих, довірливих стосунків між батьками та дітьми.

Відбулися виступи психолога на батьківських зборах, присвячені особливостям проведення профорієнтаційної роботи та висвітленню її результатів.

З метою визначення ефективності профорієнтаційної роботи на початку та в кінці її реалізації було проведено тестування серед учнів трьох 9-х класів. Загальна вибірка складала 70 респондентів. Були підібрані наступні психодіагностичні методики:

- методика діагностики рівня розвитку рефлексивності А.В. Карпова для дослідження вміння аналізувати та контролювати власну поведінку;
- методика дослідження самовідношення С.Р. Пантелеєва для визначення структури самовідношення підлітків, а також вираженості окремих компонентів самовідношення: замкнутості, самовпевненості, самокерівництва, самоприв'язаності, внутрішньої конфліктності та самозвинувачення;
- методика дослідження вольової організації особистості А.А. Карманова для дослідження вольової організації особистості: ціннісно-смиислової організації особистості, організації діяльності, рішучості, наполегливості, вміння володіти собою, самостійності та загальної вольової регуляції;
- опитувальник «Рівень суб'єктивного контролю» Є.Ф. Бажина, Є.А. Голинкіна, Л.М. Еткінд для визначення рівня суб'єктивного контролю

в ситуаціях досягнення успіху, переживання невдачі, в сфері сімейних стосунків та здоров'я;

- диференційно-діагностичний опитувальник Є.А. Клімова для визначення професійної орієнтації підлітків ;
- методика «Особистісна біографія» О.І. Моткова для визначення продуктивності самореалізації, усвідомленості і ясності життєвого самовизначення, позитивності особистісної трансформації в життєвому процесі;
- діагностика професійних установок підлітків І.М. Кондакова.

За результатами дослідження проведеного на початку року в досліджуваних спостерігалось вибіркоче відношення до своєї особистості, учні були готові приймати лише певні свої якості. Досить часто вони демонстрували самовпевненість та самоконтроль лише в тих ситуаціях, які є чітко визначеними, де вони розуміють усі наслідки (58%). Також результати діагностики показали домінування екстернального типу поведінки (73%).

Учні продемонстрували вибіркочий характер рефлексивності, що говорить про те, що вони не завжди готові аналізувати та оцінювати власну поведінку(55%).

Підсумовуючи результати діагностики на початку року можна стверджувати, що більшість дев'ятикласників ще не були готові зробити професійний вибір, вони знаходилися у пошуку шляхів власної самореалізації. Більшість учнів демонстрували невизначеність в своєму майбутньому, не мали плану життєвої самореалізації, при цьому готові були змінюватися в залежності від потреб суспільства.

Друга діагностика учнів 9-х класів проводилася в травні 2015 року. Вона була спрямована на діагностику тих характеристик, які сприяли професійному самовизначенню підлітків. Результати дослідження показали, що учні 9-х класів стали краще розуміти себе, стали більш свідомими, проте все ще спостерігається виражена мотивація соціального схвалення. Порівняно з попередніми показниками спостерігається тенденція

на зростання самовпевненості та самоповаги (в середньому на 15%). Значний відсоток учнів знаходяться в ситуації невизначеності із майбутніми перспективами і тому не має однозначного розуміння конкретної професії (29%). Результати дослідження свідчать проте, що деякі учні мають уявлення про власне життєве самовизначення.

В учнів актуалізувалась потреба у необхідності ставити конструктивні цілі. Адже кожному дев'ятикласнику потрібно визначитись: йти навчатись в десятий клас чи продовжити навчання в іншому закладі, відповідно потрібно готуватися до ДПА. Але результати діагностики показали, що 85% учнів мають цілі не завжди обґрунтовані, нестійкі, приймають цілі «ззовні», а також потребують вольового зусилля для початку реалізації мети. Обираючи майбутню професію учні в першу чергу орієнтувалися на думку оточуючих (однокласників, друзів), батьків та рекомендації педагогів, а також престижність та можливість майбутнього працевлаштування.

Таким чином на підставі результатів проведеного дослідження можемо зробити висновок, про те, що на сьогодні профорієнтаційна робота в школі спрямована на:

- розширення знань про світ професій та ситуацію на ринку праці,
- виявлення інтересів, здібностей та особистісних якостей,
- інформування про спеціальності, за якими здійснюється підготовка та умови вступу до ВНЗ.

Профорієнтаційна робота в школі не спрямована на: на внутрішнє самопізнання особистості.

В результаті старшокласники опинившись в ситуації вибору професії здійснюють його не свідомо та самостійно, а під зовнішнім тиском (позиція батьків та однолітків, ситуацією на ринку праці та вибором спеціальності за якими легше написати ЗНО). Тому не зважаючи на проведені профорієнтаційні заходи учні демонструють невизначеність у своєму майбутньому через не сформованість внутрішніх чинників професійного самовизначення. А саме: високого рівня розвитку рефлексивності,

критичного (раціонального) мислення, актуалізованих цінностей професійного самовизначення, внутрішніх мотивів вибору професії, розвинених вольових якостей та інтернального локусу контролю.